

Gebiedsopgave Veluwe
Uitvoeringsprogramma 2019-2021

Versie 1.0

Vastgesteld door VeluweAlliantie op 5 februari 2019

Inhoudsopgave

Gebiedsopgave Veluwe	1
Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
Alle projecten in één overzicht.....	4
Uitvoeringsstrategie: vernieuwing en versterking van het aanbod.....	5
Projecten 2019-2021	8
1. Robuuste Natuurnetwerken	8
2. Vitaal Landschap	10
3. Beleefbaar Erfgoed	15
4. Beste Bereikbaarheid	22
5. Top Activiteiten.....	26
6. Excellent verblijven	29
Marketing & Communicatie.....	32
Programma-organisatie.....	35

Inleiding

Voor u ligt het Uitvoeringsprogramma voor het jaar 2019 met een doorkijk tot en met 2021 van de Gebiedsopgave Veluwe-op-1. Het uitvoeringsprogramma bouwt voort op het in 2018 verschenen uitvoeringsprogramma. Het afgelopen jaar zijn veel resultaten geboekt. De Veluwe stond weer op nummer 1 als dé binnenlandse vakantiebestemming en momenteel derde. De ondertekening op 15 februari 2018 van de samenwerkingsovereenkomst tussen 40 Veluwse partijen onderstreept de meerjarige ambitie om samen de Veluwe op 1 te houden. Zowel op het gebied van natuur, landschap, erfgoed als op het gebied van recreatie en toerisme.

Het Uitvoeringsprogramma is de opgave zoals die door de VeluweAlliantie is vastgesteld met de opdracht aan de VeluweBoard met ondersteuning van het VeluweTeam dit te coördineren. Daarbij wordt samengewerkt met steeds wisselende 'coalities van welwillenden'. Deze coalities zorgen voor de uitvoering van de verschillende projecten.

De projecten en thema's die in dit Uitvoeringsprogramma staan, richten zich op één of meer van de volgende ambities:

- **De basis op orde.** Bezoekers en bewoners willen gebruik maken van faciliteiten die een goede kwaliteit hebben. Het werken aan routes voor fietsen of wandelen bijvoorbeeld, staan in dit teken: zorgen dat het klopt, dat het vindbaar is en dat het ook goed wordt bijgehouden. De basis op orde brengen is iets dat in ieder Uitvoeringsprogramma zal terugkomen.
- **Vernieuwing en versterking van het aanbod.** We willen via een eenduidige en inspirerende methodiek werken aan het versterken van de samenhang en de samenwerking op de Veluwe. De methode die daarvoor al heel ver is ontwikkeld is het VRN, het Veluws Recreatief Netwerk. Veel projecten zijn of worden opgehangen aan het VRN.
- **Het integreren van maatschappelijke ontwikkelingen.** Het strategisch denken staat niet stil sinds de VeluweAgenda is vastgesteld. Onlangs is Perspectief 2030 verschenen, een nieuw inzicht om de toenemende toeristenstromen te begeleiden: toerisme als middel in plaats van doel. Toerisme dat bijdraagt aan het welzijn van alle inwoners van de Veluwe en aan realiseren van maatschappelijke opgaven als duurzaamheid en leefbaarheid. Het Uitvoeringsprogramma bevat verkenningen om aansluiting te zoeken bij alle ontwikkelingen. Dat kan gaan om het sterker betrekken van bewoners bij de ambitie of de duurzaamheidsdoelstellingen.

De netwerksamenwerking op de Veluwe groeit en daardoor voelen steeds meer partijen zich uitgenodigd om in de geest van de VeluweAgenda aan de slag te zijn.

Alle projecten in één overzicht

Robuuste Natuurnetwerken	Vitaal landschap	Beleefbaar erfgoed	Beste bereikbaarheid	Top activiteiten	Excellent verblijf
Recreatiezonering	Recreatief Landschap	Recreatief Erfgoed		Gastheerschap op de Veluwe	
Biodiversiteit als gunningscriterium	Boert Bewust	Veluwe Remembers	Digitale en telefonische bereikbaarheid	Jongeren Adviesbureau	Vitale vakantieparken
SOVON onderzoek naar doelsoorten	IJsselbiënnale	Gelders Arcadië	Routenetwerken	Gastheer van het landschap/beleefweekenden	Natuurontwikkeling op recreatieparken
	Gebiedsontwikkeling IJsselvallei	Apeldoorns Kanaal	Bebording: waaronder Herkenbare entrees	Veluwebrede evenementen	Veiligheid recreatieparken bij natuurbranden
	Landschapsbiografie Veluwe	VSM	Duurzaam vervoer naar- en op de Veluwe	Sonsbeek 2020	
	Boerenhart coöperatie	Erve IJzerman	Electrische laadpalen auto en fiets		
		Digitaal Erfgoed	Financiering recreatieve infrastructuur		
		Beleefbaar Hanze erfgoed			
Uitvoeringsstrategie: vernieuwing en versterking van het aanbod					
Realisatie Veluws Recreatief Netwerk					
NBTC verhaallijnen: Hanze, Van Gogh, Dutch Food & Cuisine, Kastelen & Landgoederen, Liberation Route, Koninklijk					
Veluwse Iconen: Nationaal Park De Hoge Veluwe 2019, Herdenken - 75 jaar bevrijding (2019/2020), Paleis het Loo (2021), Hanze (2022)					
Marketing en Communicatie					
VeluweCongres					
House of hospitality/Veluwe Academy					
Uitvoering (internationale) marketing					
Lobby					

Uitvoeringsstrategie: vernieuwing en versterking van het aanbod

De uitvoering wordt opgepakt vanuit een verbindende strategie. Deze is gericht op een vraaggerichte product(door)ontwikkeling met meer *focus* op de inhoud, meer *samenhang* tussen plannen en meer *samenwerking* tussen stakeholders. Het instrument dat hier naar verwachting stevig aan gaat bijdragen is het Veluws Recreatief Netwerk (VRN). Het bestaat uit 14 Veluwe Verhaallijnen die de verschillende streken van de Veluwe kunnen inspireren om in samenwerking tot nieuwe arrangementen of producten te komen. Daarbij zal altijd gelden dat het op orde krijgen van de basis een aspect is dat in iedere streek speelt.

Het internationale gezicht van de Veluwe ontwikkelen wij via de NBTC-verhaallijnen. Tenslotte staat er jaarlijks een Veluws Icoon in de schijnwerpers.

Opgave: Realisatie VRN (inclusief gebiedsmakelaars)					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
Met meer focus, samenwerking en samenhang ontwikkelen van Veluwe projecten op basis van de vraag van de consument.	<ul style="list-style-type: none"> In 2018 is de methodiek voor het VRN ontwikkeld waarbij gebruik is gemaakt van de kracht van het erfgoed. VisitVeluwe organiseert een roadshow om dit met de Veluwe te bespreken met als doel een breed gedragen VRN waar energie op zit. Een 'Handreiking' hoe de VRN op basis van klantervaringen (customer journeys) per karakter uit te werken (oranje boekje 'Belevingsgebieden'). Een uitnodiging aan stakeholders om per karakter door samenwerking samenhangende product markt combinaties te ontwikkelen. Samen met partners in Overijssel, Flevoland en Utrecht de kansen voor een gezamenlijke ontwikkeling van de Veluwe randen in beeld brengen 	Iedereen die een bijdrage kan leveren aan de beste Veluwebeleving mag meedoen in de te vormen VRN-coalities. Ter voorbereiding worden eerst nog de volgende stappen gezet: <ul style="list-style-type: none"> Het VRN ligt na afronding van de roadshow in juni 2019 in de VeluweAlliantie voor ter vaststelling. Met expertise en inspiratie van VisitVeluwe gaan vervolgens per karakter een coalitie aan de slag met het ontwikkelen en uitvoeren van een samenhangend pakket van projecten. Het VeluweTeam heeft hierbij een ondersteunende rol. Bij de verdere conceptuele ontwikkeling van het VRN in de IJsselvallei, Gelderse Vallei en de Randmeerkust vervult het VeluweTeam een trekkende rol. 	O en R	R	R

Opgave: NBTC-verhaallijnen					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
<p>De kansen van internationaal aantrekkelijk erfgoed benutten en verbinden aan de marketing in het buitenland via de NBTC verhaallijnen.</p> <p>Per NBTC lijn worden ook Veluwse Product Markt Combinaties ontwikkeld en gerealiseerd.</p>	<p>Sterke NBTC-verhaallijnen voor de thema's Hanze, Van Gogh, Kastelen & Landgoederen, Liberation, Food-Dutch cuisine en Koninklijk</p>	Het VeluweTeam heeft een ondersteunende rol bij de ontwikkeling van de NBTC verhaallijnen.	O en R	O en R	O en R
	<p>Hanzesteden In maart 2017 is de verhaallijn gestart voor periode van drie jaar. Op basis van een in opdracht van de provincie opgesteld adviesdocument Hanze wordt een actieplan opgesteld voor een gezamenlijke productontwikkeling Hanze. In 2019 komt in Elburg een Hanze-escaperoom.</p>	Hanzesteden marketing (namens gemeenten Elburg, Harderwijk en Hattem), VisitVeluwe en NBTC zijn verantwoordelijk voor de marketing & communicatie. Het VeluweTeam is initiatiefnemer voor gezamenlijk actieplan productontwikkeling samen met Hanze Marketing en VisitVeluwe..			
	<p>Van Gogh In 2015 is de verhaallijn gestart met themajaar '125 jaar inspiratie'. Plan van aanpak ontwikkelen incl. programmering komende jaren.</p>	Kröller-Müller Museum, VisitVeluwe, Citymarketing Ede (Smaak van Van Gogh) en NBTC Holland Marketing. Kröller-Müller heeft een trekkende rol.			
	<p>Dutch Food and Cuisine In 2016 is verhaallijn gestart met Pers & PR activiteiten focus op thema 'Wild'. Plan van aanpak ontwikkelen i.s.m. partners met o.a. meertaligheid op orde brengen en vraag gestuurde proposities ontwikkelen voor internationale bezoeker.</p>	Citymarketing Ede (World Food Center), Stichting Erkend Veluwse Streekproducten, Michelinsterren restaurants, VisitVeluwe en NBTC Holland Marketing. VisitVeluwe heeft in dit stadium een trekkende rol.			
	<p>Kastelen & landgoederen In september 2017 is de verhaallijn gestart voor periode van drie jaar: Macht & Pracht. Evaluatie maken en op basis van uitkomsten vervolg bepalen na 2021.</p>	VisitVeluwe (Gelderse campagne) en NBTC Holland Marketing (internationale campagne). Diverse kastelen op de Veluwe. Gemeente Rheden heeft een trekkende rol.			
	<p>Liberation Route Europe In het programma Veluwe Remembers is het verhaal Market Garden en de daaraan gekoppelde Liberation Route een stevige pijler</p>	Binnen het programma Veluwe Remembers wordt de Liberation Route verder ontwikkeld in samenhang met de Airborne Regio.			

	<p>Koninklijk In 2018 is de stap gezet voor het ontwikkelen van de NBTC verhaallijn Koninklijk met daarin een belangrijke rol voor Paleis Het Loo</p>	<p>Samen met Den Haag, Delft, Breda, Leeuwarden, Apeldoorn, VisitVeluwe, Apeldoorn Marketing en het NBTC wordt deze verhaallijn uitgewerkt zodat deze bij de heropening van Paleis Het Loo geactiveerd is..</p> <p>Gemeente Apeldoorn heeft een trekkende rol.</p>			
--	--	--	--	--	--

Opgave: Veluwse iconen					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
<p>Door periodiek een nieuw of vernieuwd aansprekend icoon te presenteren de Veluwe zichtbaar blijven houden.</p>	<p>Periodiek aanwijzen van een icoon en deze via een specifiek marketingplan benutten als ‘reason to travel’.</p>	<p>VeluweAlliantie wijst periodiek een icoon aan. Het VeluweTeam begeleidt samen met VisitVeluwe de marketing en samenwerking met betrekking tot de iconen.</p>	R	R	R
	<ul style="list-style-type: none"> 2019 Opening nieuw hart De Hoge Veluwe (Jachthuis Sint Hubertus bestaat 99 jaar) 		Icoon 2019		
	<ul style="list-style-type: none"> 2019/2020: Herdenken (75 jaar bevrijding) als onderdeel van het programma Veluwe Remembers 			Icoon 2020	
	<ul style="list-style-type: none"> 2021: Paleis Het Loo 				Icoon 2021
	<ul style="list-style-type: none"> 2022: Hanze 				

Projecten 2019-2021

1. Robuuste Natuurnetwerken

Doel:

Natuur blijft aantrekkelijk voor bezoeker door behoud/versterken kwaliteit. Regels en de uitvoering daarvan zijn niet onnodig belemmerend voor initiatieven.

Opgave:

Beschermen en versterken stamkapitaal, natuurwaarden en betaalbaarheid beheer recreatieve infrastructuur in de natuur. Recreatieve gebruik van de natuur kan de ecologische kwaliteit nadelig beïnvloeden. Nadrukkelijker sturing op type, plek en omvang van recreatief gebruik op de Veluwe is noodzakelijk. Deze investering in de natuur maakt ook economische ontwikkeling mogelijk. Verbeteren uitvoering regelgeving met ambitie goede samenwerking tussen stakeholders.

Opgave: Recreatiezonering					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
<p>Realisatie natuurdoelen en daardoor tevens ruimte creëren voor natuur-inclusieve economische ontwikkeling. Randvoorwaarde is een goede balans tussen ecologie en economie.</p> <p>Initiatiefnemers ontvangen t.b.v. hun planontwikkeling tijdig alle relevante informatie. Zij worden geholpen bij de complexe regeltoepassing.</p>	<p>De ambitie is een recreatiezonering Veluwe op basis waarvan alle relevante stakeholders meewerken met als producten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zonering N2000 en GNN (relatie met VRN) • 1 Veluwe loket • Communicatiecampagne gericht op aandacht voor Veluwse ecologie • de pilot recreatiezonering NW Veluwe wordt afgerond inclusief IVN campagne gericht op draagvlak, betrokkenheid en urgentie • doelsoortenonderzoek SOVON is gereed • uitrol recreatiezonering over de Veluwe op basis van pilot en onderzoek SOVON <p>De verantwoordelijke partijen investeren vooraf in natuurherstel en -ontwikkeling om ruimte te maken voor recreatieve ontwikkelingen.</p> <p>Met de aanleg van nieuwe routes en startlocaties kan actief worden gestuurd in de bezoekersstromen.</p>	<p>VeluweTeam en provincie werken samen in coproductie met behoud van ieders verantwoordelijkheid. De VeluweAlliantie voert de regie over dit project.</p> <p>Een gezamenlijke werkgroep van gemeenten en TBO's werkt binnen de pilot NW Veluwe de recreatiezonering conceptueel uit.</p> <p>Het GOV wordt regelmatig geconsulteerd t.b.v. afstemming strategie grondeigenaren</p> <p>IVN voert in opdracht van provincie de communicatiecampagne uit.</p>	O en R	R	R

Opgave: Biodiversiteit als gunningscriterium					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
Biodiversiteit erkennen als gunningscriterium bij het verstrekken van opdrachten.	<ul style="list-style-type: none"> Een advies hoe biodiversiteit kan worden opgenomen in aanbestedingstrajecten. Een drietal pilot aanbestedingen om het advies in de praktijk te toetsen. 	Het Veluwefonds werkt aan deze opdracht.	R		

Opgave: SOVON onderzoek naar doelsoorten					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
Een overzicht van te nemen maatregelen om de doelsoorten op peil te brengen op de Veluwe.	SOVON brengt een adviesrapport uit.	Provincie Gelderland is opdrachtgever in nauwe samenwerking met VeluweTeam en grondeigenaren.	R		

2. Vitaal Landschap

Doel:

Het landschap biedt hoge belevingswaarde voor inwoner en recreant.

Opgave:

Aanvullend op het beleid en de agenda's die de provincie voor het landschap ontwikkelt versterken van het stamkapitaal landschap vanuit recreatief perspectief.

Opgave: Recreatief landschap					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
Een voor inwoners en toerist aantrekkelijk landschap dat bijdraagt bij aan de onderscheidenheid van de deelgebieden binnen het VRN.	<p>Dit doel wordt gerealiseerd binnen het proces van het VRN. Het wordt dus geen zelfstandig project maar een integraal onderdeel van de totale VRN.</p> <p>In 2019 wordt een Masterplan Vitaal Landschap voor de IJsselvallei en de Gelderse Vallei ontwikkeld met als ambitie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • goede ruimtelijke kwaliteit ter versterking van het thema van het VRN deelgebied • recreatieve nevenfunctie agrarische bedrijven • stimuleren streekproducten en korte ketens • goede toeristische routenetwerken • sterke verbinding steden en dorpen met platteland • versterken beleefbaarheid water en versterken waterfronten en havens • Versterken toegankelijkheid van water • verkennen mogelijkheden versterken agrarisch natuurbeheer <p>In de IJsselvallei wordt het project Boert Bewust uitgevoerd. Met stakeholders Randmeerkust wordt de mogelijkheid van de ontwikkeling Masterplan Vitaal Landschap verkend.</p>	<p>VeluweTeam nodigt bij het landschap betrokken stakeholders uit om mee te doen aan de ontwikkeling van een Masterplan Vitaal Landschap..</p> <p>LTO is een belangrijke dragende partner en gaat bovendien aan de slag met Boert Bewust</p> <p>Provincie draagt bij aan de realisatie van het Masterplan als uitvoering van het provinciale actieplan Vitaal Landschap</p> <p>Het VeluweTeam streeft naar grote betrokkenheid van inwoners en ondernemers bij de ontwikkeling van het landschap. Waar mogelijk wordt afgestemd op de provinciale processen die hier ook op gericht zijn.</p> <p>Een netwerk van stakeholders wordt voor vitaal landschap van de IJsselvallei, Gelderse Vallei en Randmeerkust opgebouwd</p>	O en R	R	R

Opgave: Boert Bewust					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
Rond de Veluwe zijn tal van agrarisch ondernemers actief die naast hun agrarische bedrijven dagrecreatie, horeca en streekproducten aanbieden aan de recreant. Daarmee wordt de natuur op de Veluwe ontlast en worden er recreatieve belevingen aangeboden in een gebied waarbij activiteiten van én bij boeren en tuinders een belangrijke trekpleister zijn. Dit biedt meerwaarde voor alle partijen in het gebied. Voor specifiek de agrarische sector liggen er kansen om de verbinding boer-burger te stimuleren via het concept Boert Bewust en daarmee de recreatie in en rond de Veluwe qua aanbod te versterken en uit te breiden.	Het voorstel is om in de IJsselvallei een pilot te ontwikkelen en daarmee de mogelijkheden op de Veluwe te verkennen een streek Boert Bewust. Dit betreft de gemeenten Heerde, Voorst en Apeldoorn.	LTO Noord, Stichting Boert Bewust, VeluweAlliantie. Gemeenten Heerde, Voorst en Apeldoorn.	R		

Opgave: IJsselbiënnale					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
<p>In de zomer van 2020 vindt de tweede editie plaats van de IJsselbiënnale.</p> <p>De IJsselbiënnale is een internationale landschapsroute langs de IJssel met kunstwerken die bijzondere plekken in het landschap uitlichten en die over deze locaties en het landschap verhalen. De veranderingen in de IJsselvallei staan centraal.</p> <p>In 2020 is het thema ‘autarkie’, of ‘zelfvoorzienendheid’. Een belangrijk onderwerp in tijden van grondstof-schaarste, energietransitie en zero-footprint.</p>	<p>Internationale kunst/landschapsroute langs de IJssel van ca. 125 km met ca. 30 nieuwe, tijdelijke kunstwerken op bijzondere locaties</p> <ul style="list-style-type: none"> • programma van musea/beeldentuinen/tentoonstellingsruimten in IJsselvallei • rijk gevarieerd activiteitenprogramma door lokale partners • presentatieruimtes voor innovaties van partners/ondernemers/bewoners op thema <p>Doel: Hoogwaardig kunstevenement voor zowel bewoners als bezoekers uit binnen- en buitenland</p> <ul style="list-style-type: none"> • Versterken van de (beleving van de) identiteit van de IJsselvallei • Belichten van actuele veranderingen in het landschap van de IJsselvallei vanuit kunst & cultuur en bijdragen aan debat daarover • Stimuleren van (meerdaags) bezoek aan IJsselvallei • Stimuleren van samenwerking en verbondenheid in de IJsselvallei. 	<p>De IJsselbiënnale wil verbinden. Daarom staat samenwerking voorop: samenwerking met overheden in de regio en met gebiedspartners, met (Hanze)steden, dorpen en het buitengebied, met culturele organisaties en makers, met bedrijven en maatschappelijke organisaties, met toeristisch-recreatieve ondernemers en horeca, met bewoners en bezoekers. ....En steeds met de IJssel als blauwe draad.</p>	P	O	
				R	

Opgave: Gebiedsontwikkeling IJsselvallei					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
Er is in het gebied een grote behoefte om een gezamenlijke onderlegger te ontwikkelen, een ruimtelijk raamwerk waarop de verschillende grote opgaven die op het gebied afkomen een plek vinden. Maar die tegelijkertijd ook ruimte biedt aan initiatieven van groepen burgers en belangenorganisaties als Stichting Landschapsbeheer en LTO. Een integraal Masterplan kan in die behoefte voorzien.	Het op te leveren eindproduct zal bestaan uit een rijk geïllustreerd en helder leesbaar handboek 'Op weg naar een vitaal, weerbaar en veelkleurig landschap voor de IJsselvallei'. Het is een masterplan op hoofdlijnen, opgebouwd uit kaarten die vertellen over verleden, heden en toekomst. De doorkijk richting 2030 wordt gevoed door de grote maatschappelijke opgaven, gekoppeld aan de inspirerende initiatieven uit het gebied zelf, opgehaald tijdens de gebiedsateliers.	Regiegroep IJsselvallei, LTO, gemeenten, provincie, waterschap, Gelders Landschap, Agrarisch Gebiedscollectief.	R		

Opgave: Landschapsbiografie Veluwe					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
In opdracht van de RCE is voor de Veluwe een landschapsbiografie opgesteld. Deze beperkt zich echter tot het Veluwemassief. De randen van de Veluwe zijn hierin niet opgenomen. Ook voor de Gelderse Vallei, IJsselvallei en de Randmeerkust is een landschapsbiografie gewenst.	De auteur van de landschapsbiografie Veluwe maakt voor de randen van de Veluwe een landschapsbiografie. Streven is om te komen tot één landschapsbiografie van de hele Veluwe.	Jan Neefjes, bureau Overland, heeft opdracht gekregen om de landschapsbiografie op te stellen.	R	R	

Opgave: Boerenhart Coöperatie					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
De gemeenten Epe, Heerde en Voorst hebben gezamenlijk het initiatief genomen tot het project "Korte Ketens in de Veluwe en IJsselvallei". Naast lokale ondernemers zijn ook Rabobank Noord Veluwe en Stichting Erkend Veluws Streekproduct partners in dit project, dat in het voorjaar van 2018 van start is gegaan. Bedoeling van het project is om korte ketens in de streek te stimuleren en hiervoor netwerken op te zetten van direct betrokkenen.	Onder begeleiding van de Voedselcoördinator Korte Ketens in de Veluwe en IJsselvallei is een groep ondernemers / producenten uit Epe, Heerde en Voorst samengesteld die gezamenlijk een interessant assortiment streekproducten kan leveren voor de horeca en institutionele markt. De ondernemers hebben een intentieverklaring ondertekend om op de Noord-Veluwe / IJsselvallei een nieuwe zelfstandige Boerenhart coöperatie 2.0 op te zetten om daarmee de afzet en logistiek van streekproducten in dit gebied te verbeteren. Het gaat hier met name om producten die op een duurzame manier zijn geproduceerd, met aandacht voor natuur, landschap en biodiversiteit.	Gemeenten Epe, Heerde, Voorst, Rabobank Noord Veluwe, Stichting Erkend Veluws Streekproduct.	R	R	R

3. Beleefbaar Erfgoed

Doel:

Erfgoed beter beleefbaar maken voor inwoners en (internationale) toerist.

Opgave:

Benutten verhaal van het erfgoed en deze aantrekkelijk koppelen aan recreatieve producten binnen de strategie van VRN en NBTC verhaallijnen.

Opgave: Recreatief Erfgoed					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
Erfgoed is een beleefbare kernkwaliteit voor toerist en inwoners en draagt bij aan de aantrekkelijkheid en onderscheidenheid van de karakters binnen het VRN. Ook draagt het bij aan het ontwikkelen van thematische routes.	<p>Dit doel wordt gerealiseerd binnen het proces van het VRN en routenetwerken. Het wordt dus geen zelfstandig project maar een integraal onderdeel van de totale VRN-ontwikkeling met als ambitie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verbeteren bereikbaarheid en toegankelijkheid erfgoed. • Herontwikkeling leegstaand erfgoed • Ontwikkelen 'spannende verhalen'. Voor inwoners en toerist aantrekkelijke verhaallijnen vanuit de geschiedenis. • Initiatieven als Erve IJzerman en Grafheuvelcentrum hierbij betrekken. 	<p>Stakeholders erfgoed worden betrokken bij de ontwikkeling van de VRN</p> <p>Erfgoed Gelderland, Gelders Genootschap en VisitVeluwe zijn hierbij belangrijke ondersteunende partners.</p>	O en R	R	R

Opgave: Veluwe Remembers					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
<p>Het programma Veluwe Remembers wordt gerealiseerd op basis van provinciaal blockbuster Wageningen en de thema's Market Garden, Bevrijding & Vrijheid en Joodse Geschiedenis</p> <p>Dit programma geeft tevens invulling aan het Veluwse Icoon Herdenken in 2019-2020.</p> <p>Er wordt gebruik gemaakt van het vele dat aan deze periode herinnert zoals: Airborne, Oorlogsmusea, monument razzia Putten, Sjoel Elburg, Verscholen Dorp Vierhouten, Apeldoornsche Bosch, Ereveld Loenen, Muur van Mussert te Lunteren, Vliegveld Deelen, Bunker van Seyss-Inquart.</p>	<p>Het programma Veluwe Remembers wordt uitgevoerd waarbij het accent in 2019 ligt op de Airborne regio en in 2020 in de overige delen van de Veluwe.</p>	<p>Veluwe Remembers wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van een bestuurlijke stuurgroep</p> <p>Een ambtelijke werkgroep ondersteunt de bestuurders en de coördinator Veluwe Remembers</p> <p>Erfgoed Gelderland heeft binnen het concept van het Erfgoed Festival regie op de ontwikkeling van een samenhangend programma per thema waarbij wordt gestreefd naar een zo groot mogelijke betrokkenheid van onze inwoners</p> <p>VisitVeluwe is verantwoordelijk voor de marketing van Veluwe Remembers waarbij aansluiting wordt gezocht met Liberation Route Europe.</p> <p>Zodra Veluwe Remember is belegd bij gastheer Arnhem verandert de rol van het VeluweTeam van trekkend in ondersteunend.</p>	O R	R	R

Opgave: Gelders Arcadië					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
De landgoederenzone is voor toerist en inwoners aantrekkelijk beleefbaar.	Geïventariseerd wordt welke werkzaamheden verricht moeten worden. Fysiek (beter zicht- en beleefbaar maken, zoals het herstel van de koningswegen) én digitaal (ter ontsluiting voor een groter publiek). Onderdeel van de totstandkoming van het programma zal een werkconferentie zijn waarvoor naast de partners van het netwerk Gelders Arcadië (eigenaren ca.) ook internationale partners worden uitgenodigd.	De gemeenten Arnhem, Wageningen, Renkum, Rozendaal en Rheden werken samen met de provincie Gelderland en het Gelders Genootschap aan dit project.	I		

Opgave: Beleefbaarheid Apeldoorns Kanaal					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
<p>Meer reuring op en langs het Apeldoorns Kanaal ter versterking van het recreatief product. Nadruk ligt op beleefbaarheid van het kanaal.</p> <p>Er is een samenwerkingsovereenkomst ondertekend tussen de zes kanaal-gemeenten, waterschap en provincie. Verder ligt er een uitvoeringsprogramma.</p> <p>Het kanaal past bij de karakters Industriële Veluwe en Ambachtelijke Veluwe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bevaarbaar maken 5^e pand • Fietsbrug sluis Apeldoorn • Voormalige busbaan de Maten • Verplaatsing roeivereniging • Kanaal oever Zuid-West <p>Daarnaast zijn er kansrijke initiatieven die nog doorontwikkeling vragen en naar verwachting na 2020 tot uitvoering komen. Ondernemers, bewoners en verenigingen zijn de afgelopen jaren volop gemobiliseerd om mee te doen, en hebben in werkgroepen hun eigen ideeën uitgewerkt tot projectplannen.</p>	O.l.v. een kwartiermaker geven bewoners, ondernemers, verenigingen, overheden gezamenlijk uitvoering aan dit programma. De governance van dit project is geregeld in een aparte stuurgroep.	R	R	R

Opgave: VSM					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
De Veluwe Stoomtrein Maatschappij heeft de potentie om de ruggengraat te worden van de toeristisch-recreatieve ontwikkeling van zuidoost Veluwe. Het 'karakter' van dit gebied is de Industriële Veluwe: het verhaal van de beken en sprengen, de waterkracht, de papier- en wasserijindustrie en de daarbij behorende infrastructuur: het Apeldoorns Kanaal en de spoorlijn Dieren-Apeldoorn.	<p>Om deze potentie tot wasdom te laten komen, ziet de VSM en de samenwerkende gemeenten de volgende twee ontwikkelingen als noodzakelijk:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Beveiliging van de overwegen; 2. Bouw van een overdekte stalling. <p>Daarmee zal de VSM met hogere frequentie over een langer traject Apeldoorn - Dieren kunnen rijden dan nu het geval, en kan de VSM met minder onderhoudskosten een hogere kwaliteit van materieel aanbieden voor nieuwe toeristisch-recreatieve arrangementen. Dat maakt de VSM een aantrekkelijker en verbindende attractie in dit gebied.</p>	VSM, gemeenten Brummen, Rheden en Apeldoorn	O R	R	

Opgave: Erve IJzerman					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
De boerderij, Erve IJzerman is gelegen aan de Kanaaldijk te Wapenveld. Deze IJsselhoeve heeft de status van rijksmonument. Door de gaafheid van het complex en het feit dat er zeer veel historische elementen nog in samenhang aanwezig zijn, is de cultuurhistorische waarde van het complex zeer hoog. Doel is de boerderij te restaureren en vervolgens een nieuwe functie te geven, zodat het complex behouden wordt voor de toekomst. Erve IJzerman past uitstekend in het beleefgebied 'de Ambachtelijke Veluwe'.	<p>De stichting die zich inzet voor het behoud van de karakteristieke hoeve heeft zich voorgenomen om dit agrarische erfgoed te herbestemmen tot nationaal zuivelmuseum. Het dorp Wapenveld, prachtig gelegen tussen IJssel en Veluwse heidevelden, zal daarmee een bijzondere toeristische trekpleister rijker zijn.</p> <p>Om de geschiedenis van de boerderijbewoners boven een lokale context uit te tillen, wordt daarom gekozen voor een concept waarbij de bewonersgeschiedenis een doorzicht geeft op de sociaal economische ontwikkelingen in de agrarische sector van de 20ste eeuw, met de inzet van een verhalend concept.</p>	Stichting Erve IJzerman, provincie Gelderland, gemeente Heerde, Jan Nienhuis Vereniging, Van der Zee Stichting, Stichting Melkboeren- en Zuivelmuseum De Melkmaten, Stichting Recreatie Wapenveld, Bouw- en aannemingsbedrijf van Laar	R	R	R

Opgave: Digitaal Erfgoed					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
<p>Vanuit het oogpunt van toerisme en recreatie is erfgoed relatief onderbelicht gebleven. Deze kernkwaliteit kan recreatief beter worden benut. Hiervoor is digitale zichtbaarheid en toegankelijkheid van (informatie over) erfgoed van belang. Op dit moment is informatie over erfgoed op verschillende plekken beschikbaar. De verscheidenheid aan beschikbare bronnen en applicaties zorgt ervoor dat informatie versnipperd is en van wisselende kwaliteit. Door de verschillende informatiestromen samen te brengen op één plek, kan er meer overzicht en kwaliteit behaald worden.</p> <p>Het investeren in de fysieke zichtbaarheid, bereikbaarheid en kwaliteit/renovatie van erfgoed moet hand in hand gaan met de digitale toegankelijkheid van informatievoorziening over erfgoed.</p>	<p>Een centrale, digitale plek met informatie over het erfgoed aanbod op de Veluwe is van belang om erfgoed beter onder de aandacht te kunnen brengen bij bewoners en bezoekers. Deze plek kan dienen als basis om op voort te bouwen, bijvoorbeeld voor het vertellen van aantrekkelijke verhalen die hier aan het erfgoed kunnen worden gekoppeld. Maar ook om de verbinding met recreatie te maken, bijvoorbeeld als basis voor het creëren van verhaallijnen of thematische routes. Bovendien kan het ingezet worden voor promotie en marketing uitingen en kan het gekoppeld worden aan de belangrijkste Veluwse websites.</p> <p>Digitaal erfgoed sluit goed aan bij het Veluws Recreatief Netwerk (VRN) en het daarbinnen gedefinieerde karakter 'Veluws Verleden'. Het is een kans om dit karakter ook digitaal beleefbaar te maken.</p>	<p>Gemeente Ermelo is initiatiefnemer Het is een project dat als pilot door de gemeente Ermelo opgepakt zal worden, waar nodig ondersteunt door de SNV. De intentie is om dit, wanneer de pilot succesvol is, verder uit te kunnen rollen over de (Noord-)Veluwe.</p>	I	P	

Opgave: Beleefbaar Hanze Erfgoed					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
De Hanzesteden willen gezamenlijk het beleefbaar erfgoed op een hoog niveau krijgen zodat de beleving van de Veluwe Hanzesteden een kwalitatieve bijdrage levert aan de meest gastvrije bestemming van Nederland. Men wil een stevige impuls in de productontwikkeling van de Hanze waardoor dit merk nog aantrekkelijker wordt.	<p>Duiding</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hanzecamperroute • Hanzetrots producten • optimalisatie Hanzethema fiets en wandelroutes <p>Dynamiek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hanzemusea strippenkaart • Ondernemersbijeenkomst • Hanze Escaperoom in Elburg 	Gemeenten Harderwijk, Elburg, Hattem, de musea uit deze drie gemeenten, provincie Gelderland, VisitVeluwe, Hanze Marketing.	R		

4. Beste Bereikbaarheid

Doel:

Excellente gastvrijheid in een gezonde vrijetijdseconomie. Het betreft zowel de digitale bereikbaarheid als de fysieke bereikbaarheid van en op de Veluwe.

Opgave:

De opgave is om de fysieke bereikbaarheid van de Veluwe en de bereikbaarheid op de Veluwe te optimaliseren. Ook willen we digitale en telefonische bereikbaarheid op de gehele Veluwe.

Opgave: Digitale en telefonische bereikbaarheid					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
Goede digitale én telefonische bereikbaarheid voor toerist en recreatieondernemer op de Veluwe.	Glasvezel Glasvezel wordt door bedrijf CIF op de Veluwe aangelegd op basis van daartoe met de gemeenten gesloten convenanten.	Aanleg glasvezel door CIF valt niet onder verantwoordelijkheid VeluweAlliantie. Wel zal vanuit het toeristisch belang het VeluweTeam actief de ontwikkelingen volgen en de partners hierover informeren. Waar nodig wordt expliciet aandacht gevraagd voor het belang van de recreatiesector bij uitrol van glasvezel	R	R	R
	Telefonische bereikbaarheid Inventariseren of en hoe de Veluwe zich kan inzetten voor het realiseren van een goed dekkend netwerk telefonie mede uit oogpunt van veiligheid	Het VeluweTeam brengt de omvang van dit probleem op de Veluwe in beeld en verkent de mogelijkheden om te bevorderen die op te lossen. Op basis daarvan wordt een actieplan voorgelegd aan de VeluweAlliantie	PM	PM	PM

Opgave: Routenetwerken					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
<p>Optimalisatie Veluwse routenetwerken voor: fietsen, wandelen, ruiters en mountainbikes (MTB).</p> <p>Ook worden er ontvangstlokalities gerealiseerd en worden de routenetwerken goed verbonden met de Veluwetransferia.</p>	<p>Optimalisatie routenetwerken</p> <p>In navolging van het project van fietsknooppunten is het nodig om Veluwebreed de ontwikkeling van routenetwerken voor wandelen, ruiters en MTB op te pakken. Daarmee ontwikkelt de Veluwe sterke producten die bijdragen aan beleving en zoning, profilering en marketing. De Veluwe kan zich daarmee nog beter positioneren als een aantrekkelijke omgeving voor outdooractiviteiten.</p> <p>Gestart wordt met het vastleggen van een (kwaliteits)norm, het in beeld brengen van de opgave en op basis daarvan ontwikkelen van een plan van aanpak voor een meerjarige uitvoering. Uitgangspunt is lokaal initiatief binnen een van tevoren vastgesteld eindbeeld. Op basis daarvan wordt de fasering en planning verder ingevuld</p> <p>In 2019 worden een aantal pilot projecten uitgevoerd m.b.t. wandelen, ruiters/mensen en MTB.</p>	<p>Met een begeleidende rol van het VeluweTeam ontwikkelt de Werkgroep Routebureau een plan van aanpak. Grondeigenaren, overheden, VisitVeluwe en belangenorganisatie voor, wandelen, fiets, MTB, ruiters, natuur worden uitgenodigd in dit proces te participeren.</p>	O en R	R	R
<p>Doorontwikkeling Routebureau Veluwe tot een stabiele organisatie de komende jaren, inclusief een actuele database met informatie die voor een Routebureau cruciaal is.</p>	<p>Routebureau</p> <p>Voor regie, beheer, onderhoud, doorontwikkeling en marketing van het fietsknooppunten netwerk is continuïteit van het in 2018 opgerichte Routebureau vereist. Dit bureau neemt de verantwoordelijkheid voor wandel, ruiter en MTB routes.</p> <p>Op basis van een te ontwikkelen perspectief met oog voor ook de inkomstenkant wordt een keus gemaakt m.b.t. de doorontwikkeling van het routebureau.</p> <p>De 'hosting' van het routebureau is voorlopig geregeld door Apeldoorn.</p>	<p>Met een begeleidende rol van het VeluweTeam voert de Werkgroep Routebureau het plan van aanpak uit voor de ontwikkeling van routes. Elke opgave (fietsen, wandelen, ruiter en MTB) wordt inhoudelijk begeleid door een eigen werkgroep met vertegenwoordigers van terreinbeherende organisaties, overheden en andere Veluwepartners.</p>	R	R	R

Opgave: Bebording, waaronder Herkenbare entrees van de Veluwe					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
Goede informatievoorziening op en langs de infrastructuur van de Veluwe. Op enkele plekken langs de snelwegen wijzen bruine ANWB-borden de passant er op dat zij op de Veluwe of de Veluwezoom rijden. Dat kan beter en eenduidiger. Hetzelfde geldt voor de welkomstborden ('prikkers') bij het naderen van Veluwse woonkernen. Herkenbaarheid is een basis voor de infrastructuur en een ondersteuning van de marktcommunicatie.	In 2018 is met belanghebbenden een reeks van verbeteracties benoemd. Deze verbeteracties worden projectmatig opgepakt. Met de in 2018 ontwikkelde huisstijlgids voor Veluwse Recreatieve Bebording gaan partijen geleidelijk hun borden vervangen. Op zullen de Veluwse ontvangstlocaties geleidelijk worden aangepakt, gemoderniseerd en worden voorzien van nieuwe Veluwse bebording.	Grondeigenaren, gemeenten. Bureau Peerdrops.	OR	R	R
Opgave: Duurzaam Vervoer naar en op de Veluwe					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
Voor toeristen aantrekkelijk vervoersconcept op de Veluwe zodat attracties goed bereikbaar zijn en verkeersdruk vermindert.	Evaluatie OV pilot 2018 en op basis daarvan bepalen of en hoe vervolg mogelijk is van deze pilot met de ambitie verdere uitrol over de Veluwe. Daarbij worden ook de mogelijkheden betrokken om het bestaande OV-netwerk aantrekkelijker te maken voor de toerist. Accent op duurzame mobiliteit.	Onder verantwoordelijkheid van de gemeente Apeldoorn wordt de pilot 2018 geëvalueerd. Deze evaluatie wordt met advies over een eventueel vervolg aan de VeluweBoard voorgelegd. Op basis van deze besluitvorming wordt de fasering ingevuld.	I		

Opgave: Elektrische laadpalen auto en fiets					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
Voldoende mogelijkheden om elektrische auto's en fietsen op te laden op druk bezochte parkeerplaatsen in de natuurgebieden	Verkennen haalbaarheid. Vooral de financiering van plaatsing en beheer is aan de orde. Het resultaat is een plan van aanpak voor de uitvoering.	Grondeigenaren en ondernemers (recreatie, horeca, attracties) zijn uitgenodigd om mee te doen met dit project.	OR	R	R

Opgave: Financiering recreatieve infrastructuur					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
<p>Een betaalbaar beheer voor de recreatieve infrastructuur in de natuur. Daardoor wordt het probleem opgelost dat het voor terreineigenaren het financieel steeds moeilijker is om de recreatieve infrastructuur in natuurgebieden op orde te houden.</p> <p>De lusten en de lasten zijn straks beter in balans.</p>	<p>Uitvoering geven aan de mogelijkheden tot verbeteren van betaalbaarheid en balans tussen lusten en lasten. Basis is het uitvoeringsprogramma 'Aanpak financiering recreatieve infrastructuur Veluwe' 2019-2021.</p> <p>Vanuit de bevindingen stelt de Taskforce voor om met focus in te zetten op een set met kansrijke oplossingsrichtingen. Deze kunnen deels direct worden uitgetoet in een proeflab met pilots. Een gestage uitrol van wat werkt (incl. leerpunten), biedt dan een 'roadmap' naar het eindbeeld. Pilots kunnen zich zowel op lokaal als direct op regionaal niveau bevinden. Daarnaast is het belangrijk dat de stakeholders die nu al betrokken zijn nader tot elkaar komen. Dit betekent inzicht in het eigen en het collectief belang, erkenning van wat de andere partij al doet en het bespreekbaar maken van de eigen heilige huisjes. Vervolgens zal er ook aandacht moeten zijn voor een gedeelde ambitie t.a.v. de gewenste kwaliteit van de recreatieve infrastructuur in de toekomst. Tot slot is het zaak het draagvlak voor afzonderlijke ideeën en voor het totale eindbeeld te verdiepen binnen de achterbannen en te verbreden naar gebruikers.</p>	Er komt een begeleidingscommissie voor de uitvoerend projectleider. De stakeholders terreineigenaren, gemeenten, bedrijfsleven en provincie leveren 1 persoon, aangevuld met een persoon uit het VeluweTeam voor verbinding met andere projecten van de VeluweAgenda.	O en R	R	R

5. Top Activiteiten

Doel:

Wij willen er voor zorgen dat de inwoners en toerist de beste Veluwe beleven. Daarvoor benutten wij de Veluwse attracties, de authentieke dorpen en bruisende binnensteden naast de onderscheidende Veluwse activiteiten gericht op Culture, Taste en Active. De beste Veluwebeleving staat of valt met de ervaren gastvrijheid van de Veluwe.

Opgave:

Jongeren en andere Veluwenaren inzetten als Veluwe ambassadeurs. Het ontwikkelen van aantrekkelijke Veluwebrede evenementen mede gericht op seizoensverlenging.

Opgave: Jongerenadviesbureau					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
Inwoners van de Veluwe worden de primaire ambassadeurs van hun regio en dragers van het gebied. Een belangrijke groep ambassadeurs zijn de jonge inwoners in de leeftijd van 12 t/m 18 jaar.	Met het project 'IVN Jongeren Adviesbureau' denken jongeren mee met de Veluwse gemeenten, bedrijven en organisaties over de ambitie om de Veluwe de meest gastvrije bestemming te maken. Jongeren van elf middelbare scholen -verspreid over de Veluwe- presenteren hun oplossingen en ideeën tijdens een lokaal eindevenement en tijdens het VeluweCongres.	IVN Gelderland voert dit project uit samen met een aantal gemeenten en onderwijsinstellingen.	R	R	R

Opgave: Gastheer van het landschap/Beleefweekenden					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
Doel van dit programma is om ondernemers meer te betrekken bij de omgeving waarin zij werkzaam zijn. Uiteindelijk worden zij gastheer van het landschap.	<p>Door specifieke gebiedsinformatie te geven leren ondernemers meer over de bijzondere waarden van de Veluwe. De samenwerking tussen de ondernemers leidt tot gezamenlijke activiteiten en producten waarmee het gebied kan worden gepromoot en waardoor meer klanten worden bereikt.</p> <p>Onderdeel van dit programma is het organiseren van een beleefweekend door de gastheren. Dient meerdere doelen. Een daarvan is verlenging van het toeristisch seizoen (zie volgende opgave).</p>	IVN is opdrachtnemer van de cursus Gastheer van het landschap.	R	R	R

Opgave: Veluwebrede Evenementen					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
Het doorontwikkelen van kansrijke evenementen tot aansprekende Veluwebrede events met nationale aantrekkingskracht. Door een goede spreiding dragen deze events bij aan verlenging van het toeristisch seizoen. Het liefst ieder seizoen een Veluwe-evenement.	<p>Na het succes van 2018 blijft de komende jaren de film WILD voor buitenvoorstellingen beschikbaar. De buitenvoorstellingen vinden in de zomer plaats. Verder wordt uitvoering gegeven aan het herfstprogramma "Veluwe viert de herfst".</p> <p>Ook wordt gekeken naar kansen voor doorontwikkeling van evenementen als Roots in the Woods, Heideweek, Beleefweekenden en Winterse Veluwe.</p>	Ondernemers, organisatoren van evenementen	R	R	R

Opgave: Sonsbeek 2020					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
<p>Volgens merkonderzoeker Beerda kan de Veluwe zijn positie bij kapitaalkrachtige en internationale doelgroepen versterken. Dit kan door een combinatie te maken van cultuur en natuur in evenementen. SONSBEEK 2020 past hierbij.</p> <p>In de zomer van 2020 vindt de 12e editie van SONSBEEK plaats. Sinds 1949 een toonaangevende tentoonstelling in de openlucht met deelname van internationale kunstenaars.</p> <p>Het is voor het eerst in de geschiedenis van SONSBEEK dat bewust de Veluwe wordt betrokken.</p>	<p>De kunstroute loopt tussen stad en Veluwe in de maximale versie van de Molenplaats in het Sonsbeekpark tot aan het Kröller-Müller Museum. Deze route is aaneengesloten en werkt twee kanten op. Hierdoor wordt een breed publiek naar SONSBEEK en naar de Veluwe getrokken.</p>	<p>Gemeente Arnhem, Provincie Gelderland, Kröller-Müller Museum, Nationaal Park De Hoge Veluwe, Museum Arnhem, Nederlands Watermuseum.</p>	I P O	R	

6. Excellent verblijven

Doel:

Doel is om de bezoeker of toerist een excellent verblijf aan te bieden voor zowel kort als lang verblijf. Dit verblijf varieert van hotels, horeca, vakantieparken, *bed & breakfast* tot kamperen bij de boer. In alle gevallen moet het verblijfsaanbod aansluiten op de actuele vraag van de gast.

Opgave:

Innovatie: vernieuwen en versterken van het product vakantiepark. Herstructureren van het aanbod door samenvoeging, herverkaveling en het begeleid omvormen van (voormalige) vakantieparken naar een andere bestemming. De veiligheids- en leefbaarheidsopgave is gericht op het actief aanpakken van ongewenste ontwikkelingen en het voorkomen van nieuwe probleemsituaties. Mogelijk maken van natuurontwikkeling op vakantieparken zonder dat dit een belemmering is voor het ondernemerschap.

Opgave: Gastheerschap op de Veluwe					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
Het bereiken van “Excellente gastvrijheid”, het tweede strategische doel van de VeluweAgenda, vereist excellent gastheerschap in elke fase van de ‘customer journey’. Daarvoor moet eerst de basis op orde zijn. ‘Op orde’ is zichtbaar in een klantwaardering van vier van de maximaal vijf sterren. In 2019 gaan we starten met het versterken van de basis van de toeristische informatievoorziening ter plekke.	<p>Voor de digitale snelweg is het uitwisselen van toeristische informatie over de gehele Veluwe onmisbaar. De ambitie is om in 2019 de bestaande databases aan elkaar gekoppeld te krijgen, zodanig dat men van elkaars informatie gebruik kan maken.</p> <p>Ondanks de toenemende digitalisering blijft behoefte bestaan aan persoonlijk advies via de balies. Een chef de mission gaat de afzonderlijke lokale gastheerorganisaties coachen en adviseren over hun kwaliteitsontwikkeling. Ook ondersteunt hij hen bij het elkaar helpen met hun bestaande kennis en ervaring. Tot slot zal hij hun spreekbuis zijn voor de strategische/tactische afspraken met VisitVeluwe. De inzet van deze persoon zal enige jaren zijn in belang van het beoogde structurele effect.</p> <p>De persoonlijke toeristische advisering gebeurt ook aan de balies van recreatieve ondernemingen en bezoekerscentra van grondeigenaren. De chef de mission krijgt ook de taak om hierover te adviseren en concrete resultaten te halen.</p>	<p>De vvv’s en toeristische informatiepunten verzorgen de lokale toeristische informatievoorziening. Deze lokale gastheerorganisaties zijn de gebruikers van de toeristische databases en zorgen voor vulling ervan. De gemeenten zijn veelal de opdrachtgevers van deze organisaties. Het Veluweteam zal in samenspraak met gemeenten en lokale gastheerorganisaties de opdracht vormgeven en een chef de mission werven.</p> <p>Het Veluweteam maakt verder kwartier voor de koppeling van de databases. Dit zal leiden tot een opdracht aan een bureau om de koppeling te realiseren.</p>	O	R	R

Opgave: vitale vakantieparken					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
<p>Doel: Het realiseren van een divers en kwalitatief goed aanbod van vakantieparken dat een sterke schakel vormt in het hele toeristisch-recreatieve aanbod van de Veluwe.</p> <p>De opgave ligt op het gebied van innovatie, herstructurering & transformatie en veiligheid & leefbaarheid.</p>	<p>De basis voor de aanpak ligt in het programmaplan Vitale Vakantieparken. Dit is een benadering via verschillende sporen die in onderlinge samenhang worden opgepakt. In het kader van dit programma vindt een veelheid aan regionale projecten plaats. Bijvoorbeeld: Ontwikkelingsmaatschappij, Revitaliseringsfonds, Kwaliteitsteam, regionale handhaving regionale gebiedsontwikkeling. De focus van de aanpak ligt op het realiseren van concrete revitaliseringsprojecten op lokaal niveau.</p>	<p>VVP wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de Stuurgroep VVP. De integrale aanpak van het programma Vitale Vakantieparken is voor de komende vier jaar bekrachtigd met het bestuursakkoord dat in april 2017 is ondertekend door elf gemeenten. In het programma wordt met een veelheid aan partijen samengewerkt: ondernemers, eigenaren, politie, Openbaar Ministerie, Ministeries, kennisinstellingen, etc.</p>	R	R	R

Opgave: Natuurontwikkeling op recreatieparken					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
Recreatiebedrijven zijn bereid natuur te ontwikkelen op hun terrein. Dit draagt bij aan de beleving van de Veluwe en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Echter, ze vrezen dat deze natuur ongewild belemmerend gaat worden voor de bedrijfsontwikkeling.	Op basis van onderzoek worden eerst mogelijke oplossingen in beeld gebracht om natuur op hun terreinen te kunnen ontwikkelen zonder dat deze door regelgeving belemmerend gaat zijn voor de bedrijfsuitvoering of –ontwikkeling. Het resultaat is een juridisch advies plus een begrijpelijke folder.	Werkgroep Vitale Vakantieparken brengt in coproductie met provincie de (on)mogelijkheden in beeld en doet op basis daarvan een voorstel aan de VeluweAlliantie over het vervolg.	P O	R	R
Opgave: Veiligheid recreatieparken bij natuurbranden					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
De Veluwse Veiligheidsregio's voeren een programma uit voor het verkleinen van risico's van natuurbranden. Dit is van belang voor concentraties van recreatiebedrijven, zorginstellingen, vitale infrastructuur, en andere functies nabij natuurbrandrisicogebieden op de Veluwe.	De Veluwse Veiligheidsregio's bewandelen twee sporen om te komen tot betere natuurbrandbeheersing op de Veluwe: Spoor 1: aanpak van natuurterreinen: voor elk risicovol natuurterrein op de Veluwe wordt een Uitvoeringsplan Natuurbrandbeheersing (UNB) ontwikkeld; Spoor 2: aanpak van kwetsbare functies: bepaalde locaties worden aangepakt door een risico-analyse te maken en een maatregelenpakket met betrokken partijen af te spreken.	De Veiligheidsregio's zijn bereid om de uitvoering van het programma te trekken. Zij kunnen dit echter alleen doen samen met de eigenaren van de kwetsbare locaties zoals recreatieterreinen, de eigenaren van de natuurterreinen, de gemeenten en provincie.	R	R	

Marketing & Communicatie

VeluweCongres					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
Veluwse partijen zijn betrokken op de ambitie in de VeluweAgenda en willen daar zelf een steentje aan bijdragen. Inspiratie van	Een jaarlijks VeluweCongres (14 maart 2019 in Apeldoorn) waarop verschillende thema's inhoudelijk worden behandeld, de Veluwe elkaar inspireert, informeert en gezamenlijk successen viert.	Initiatief vanuit VeluweAlliantie en gezamenlijke organisatie door VeluweTeam en VisitVeluwe. Een CongresCommissie vanuit de VeluweAlliantie bereidt thema en sprekers voor.	jaarlijks	jaarlijks	jaarlijks

Opgave: House of hospitality					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
<p>Innovatie is een belangrijke opgave. We willen met ondersteuning van het onderwijs bereiken dat de recreatieve sector voldoet aan de steeds veranderende wensen van de consument. Ook willen we studenten binden aan de Veluwe.</p> <p>Human Capital: Er is een wens vanuit het toeristisch bedrijfsleven om studenten te laten instromen in de toeristische sector en horeca. Naast instroom ligt er een uitdaging om medewerkers te behouden voor de toeristische sector en horeca. Voorbeeld: harderwijkhorecaacademy en initiatieven in Apeldoorn.</p> <p>Het kwaliteitsteam van het programma Vitale Vakantieparken heeft een vergelijkbare behoefte om ondernemers verder te kunnen helpen bij innovatie en ontwikkeling.</p>	<p>Een op het bedrijfsleven georiënteerd house of hospitality waarbij de innovatie van het toeristisch product en het investeren in human capital centraal staat.</p> <p>Een kwartiermaker zorgt voor het centraal (online) beschikbaar stellen van kennis, informatie en documentatie op basis van wensen en behoeften van gebiedspartners. De kwartiermaker brengt collectieve onderzoeksvragen vanuit de toeristische sector in beeld, zorgt voor de verbinding met onderwijsinstellingen in de regio en verzorgt de coördinatie in de uitvoering van onderzoeksvragen.</p> <p>De kwartiermaker voorziet de regio actief van informatie en inspiratie welke door een online platform en actief door de regio coördinatoren van VisitVeluwe gedistribueerd wordt b.v. door één op één gesprekken en presentaties.</p>	<p>VisitVeluwe voert de pilot uit en zoekt daarbij de samenwerking met het onderwijs, KHN, RECRON en andere relevante partijen.</p> <p>Zodra de pilot start verandert de rol van het VeluweTeam van trekkend in ondersteunend.</p> <p>Een aan te stellen kwartiermaker is verantwoordelijk voor de opstart van het house of hospitality Veluwe. Het opbouwen van het netwerk en het ontwikkelen van een business case voor de langer termijn is de opdracht.</p>	R	R	R

Opgave: Uitvoering marketing: to Realise 2019 e.v.					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
<p>Intensivering van de Veluwe marketing zowel nationaal als internationaal.</p> <p><i>Relax</i> is naast <i>Active</i>, <i>Culture</i> en <i>Taste</i> een marketingpijler, aandacht voor de wellness op de Veluwe.</p> <p>Veluws opdrachtgeverschap VisitVeluwe</p> <p>Ondersteuning door VisitVeluwe bij de realisatie van diverse opgaven Uitvoeringsprogramma</p>	<p>Het jaarplan 2019 van VisitVeluwe bevat een scala aan marketingactiviteiten voor de Veluwe. Deze zijn gericht op de toeristische marketing in zowel binnenland als buitenland, en op kennis en ontwikkeling. Gemeenten en bedrijfsleven zorgen via hun vanaf 2018 verhoogde financiële bijdrage aan VisitVeluwe voor een geïntensiverde basis-marketing.</p> <p>VisitVeluwe draagt op basis van een Pluspakket 2019 aanvullend op de basismarketing ook zorg voor ondersteuning van projecten, icoon 2019 en campagnes ter uitvoering van deze Uitvoeringsagenda.</p>	<p>VisitVeluwe heeft vele 'opdrachtgevers'. Zo heeft elke gemeente een eigen (subsidie)relatie met VisitVeluwe.</p> <p>Gestreefd wordt naar een gezamenlijk Veluws opdrachtgeverschap voor de marketing.</p> <p>De uitvoering van het pluspakket valt onder de verantwoordelijkheid van de VeluweAlliantie.</p>	R	R	R

Opgave: Lobby					
Wat gaan we bereiken?	Wat gaan we daarvoor maken?	Wie betrokken en vanuit welke rol?	Planning		
			2019	2020	2021
<p>We gaan bereiken dat de belangen van de Veluwe worden behartigd zowel in Den Haag en in Europa.</p> <p>Belangenbehartiging kan zich richten op beleidsbeïnvloeding, kennisontwikkeling en (gedeeltelijke) financiering van de projecten.</p>	<p>Een lobbyplan met de meest relevante lobbythema's voor de Veluwe inclusief lobbystrategie.</p> <p>Opdracht geven aan een allround Veluwe lobbyist, die uitvoering geeft aan het lobbyplan en de Veluwse belangen behartigt op provinciaal, Rijks- en Europees niveau. Deze lobbyist is verantwoordelijk voor zowel de profilering en zichtbaarheid in Brussel alsmede de totstandkoming van subsidieaanvragen en procedures.</p>	<p>De lobbyisten van de gemeente Apeldoorn nemen het voortouw. Zij werken samen met de lobbyisten van de gemeenten op de Veluwe, provincie Gelderland, LTO, Natuurmonumenten, (Europese) RECRON, ANWB.</p>	I P O	R	R

Programma-organisatie

VeluweAlliantie

De VeluweAlliantie bestaat uit partijen die de ambitie van de VeluweAgenda onderschrijven en een bijdrage willen leveren aan de realisatie van die ambitie. De VeluweAlliantie vergadert vier keer per jaar en bestaat uit afgevaardigden van Veluwse stakeholders. De VeluweAlliantie heeft de rol van afstemmingsorgaan, begeleidingscommissie, klankbordgroep. De VeluweAlliantie stelt dit Uitvoeringsprogramma vast en zorgt ervoor dat het gerealiseerd kan worden. Het dagelijks bestuur van de VeluweAlliantie wordt uitgevoerd door de VeluweBoard.

VeluweBoard

Uit het midden van de Veluwe Alliantie wordt een VeluweBoard gekozen van tenminste drie personen. Daarnaast benoemt de VeluweAlliantie een onafhankelijk voorzitter. De voorzitter is tevens ambassadeur van de Veluwe in de regio, Den Haag en Brussel. De board legt verantwoording af aan de VeluweAlliantie. De board is opdrachtgever van het VeluweTeam.

VeluweTeam

Onder de dagelijkse bestuurlijke verantwoordelijkheid van de VeluweBoard draagt het VeluweTeam bij aan het realiseren van het Uitvoeringsprogramma. Het VeluweTeam vormt de spil tussen de bestuurlijke ambities en de praktische uitvoering. De VeluweAgenda en het Uitvoeringsprogramma zijn daarbij de leidende instrumenten. Het VeluweTeam coördineert, initieert, inspireert, stimuleert, organiseert en ondersteunt de samenwerking aan de gebiedsopgave Veluwe-op-1. Er is periodiek overleg tussen de coördinatoren van de verschillende programma's of projecten en het VeluweTeam. Het VeluweTeam sluit zich aan bij bestaande Veluwse netwerken (o.a. grondeigenarenoverleg, netwerk ambtenaren Recreatie & Toerisme, erfgoed en cultuur, de verschillende toeristische platforms).

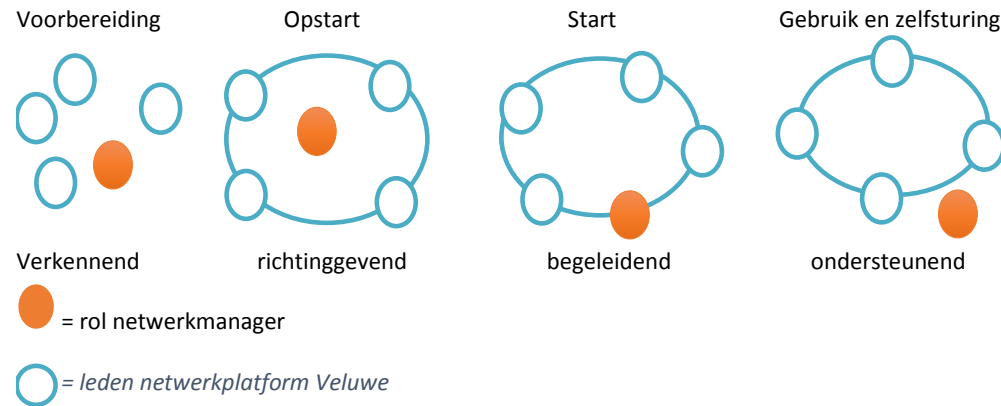
Veluwse netwerken van professionals en vrijwilligers en coalities van welwillenden

Initiatiefnemers (professional en vrijwilliger) op de Veluwe zoeken zelf -geholpen door het VeluweTeam- de samenwerking met andere initiatiefnemers in het gebied. Coalities van welwillenden ontstaan doordat initiatiefnemers samen dingen willen bereiken op de Veluwe. De partijen maken afspraken over het project en stemmen dit af met het VeluweTeam. Voorbeelden van deze werkwijze zijn het programma Vitale Vakantieparken, de vernieuwing van het fietsknooppuntennetwerk op de Veluwe en het convenant voor glasvezel op de Veluwe.

- Netwerken en coalities van welwillenden geven uitvoering aan de projecten. Deze projecten kunnen door middel van hosting worden ondergebracht bij partners van de VeluweAgenda zodat kan worden gewerkt met eigen projectorganisatie alsmede eigen budgetten, communicatievormen e.d.
- Er zijn projecten die niet tot de verantwoordelijkheid van de VeluweAlliantie behoren, maar wel sterk bijdragen aan de ambitie van de VeluweAgenda. Denk aan het Convenant Glasvezel, Beheerplan Natura2000 Veluwe, programma Nationale Parken van Wereldklasse, het programma Vitale Vakantieparken. Deze projecten nemen wij op in het Uitvoeringsprogramma zodat wij actief kunnen zorgen voor de noodzakelijke afstemming en samenwerking ten behoeve van de noodzakelijke synergie voor alle partijen.
- Per fase van het project zal de rol van het VeluweTeam veranderen. In de voorbereidende verkennende fase is de rol van het VeluweTeam het grootst. In deze fase moet de coalitie soms nog worden gevormd, de doelen worden bepaald en de strategie en het beoogde resultaat vastgesteld. In de opstartfase van het project heeft het VeluweTeam een centrale richtinggevende regierol terwijl bij de daadwerkelijk start de rol begeleidend is binnen de coalitie. Het VeluweTeam streeft er naar om haar rol zo snel mogelijk te

beperken tot ondersteunend door de partners op de Veluwe in hun kracht te brengen. Overigens zal het per project verschillen of en hoe snel deze gewenste rol genomen kan worden.

Hieronder zijn de verschillende rollen van het VeluweTeam verbeeld.

Werkschema's en planning

In dit Uitvoeringsprogramma gaan we nader in op de programmadoelen en de bijbehorende projecten. Daarvoor hanteren we een vast schema met terugkerende vragen. Daarbij gaat het om de achterliggende opgave en over de manier waarop gewerkt gaat worden aan die opgave. Er wordt informatie gegeven over betrokken partijen en de verschillende rollen die deze kunnen spelen binnen het project. Het schema sluit af met een concrete meerjarenplanning. Daarbij gebruiken we voor de fasering binnen de projecten de IPOR-terminologie die gebruikelijk is bij plannings, aangevuld met de E voor de evaluatie. Die IPOR-benadering sluit deels aan op de terminologie van het netwerkproces maar is niet geheel hetzelfde.

Nr	Fasenaam	Activiteiten	Producten
1	Initiatieffase (I)	Verkennen, partners zoeken, aansluiting zoeken bij doelstellingen VeluweAgenda en die van partners, voorbereiden	Opdracht vanuit VeluweAlliantie, haalbaarheidsrapport
2	Planning (P)	In de tijd uitzetten van stappen die gezet moeten worden met mijlpalen voor akkoord. Aandacht voor partijen, deskundigheid, capaciteit, aansluiting bij andere projecten, informatievoorziening, enz.	Plan van Aanpak, uitvoeringsovereenkomst
3	Ontwerp (O)	Ontwikkelen, het opstellen van het daadwerkelijke plan.	Ontwerp, Ontwikkelingsdocument, beschikbaar product of dienst.
4	Realisatie (R)	Aan de slag met hetgeen is ontwikkeld, Ook het beheer en evaluaties zijn geregeld.	Zichtbare acties, producten, persmoment bij start
5	Evaluatie (E)	Een evaluatie van de prestaties aan het einde van een project met de bedoeling de opgedane ervaringen over te dragen aan anderen binnen de Veluwe-samenwerking.	Schriftelijke projectevaluatie